

СТАНОВИЩЕ

от проф. дин Илия ТОДЕВ

за научната дейност на д-р Наум КАЙЧЕВ, единствен участник в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент по история и археология (нова и съвременна балканска история)” в СУ „Св. Климент Охридски“, обявен в ДВ, бр. 13, 17.02.2015 г.

В конкурса Наум Кайчев се представя с богата и разнообразна научна и обществено-държавна дейност. Бил е генерален консул на РБ в Торонто (Канада) и в Битоля (БЮРМ). Член е на УС на Българското сдружение на родовете от Македония. Има специализации в Гърция, Сърбия, Унгария, Хърватска. Преподавал е в ЮЗУ „Неофит Рилски”, Благоевград. В момента е главен асистент в СУ „Св. Климент Охридски”, изнасял е лекции в Хърватска, Сърбия, Франция. Член на НС на Македонския научен институт.

За конкурса той представя 26 публикации – една монография, студии и статии, извори, научни съобщения, рецензии; съставител е и на един сборник.

Току-що излязлата от печат монография (в общ обем от 253 печатни страници) се състои от увод, заключение, пет глави. Тя е илюстрирана с няколко карти, като приложение съдържа и един документ във факсимиле, в разчетен вид на хърватски и в превод на български. Има и подробна библиография, която вероятно щеше да е по-лесна за използване, ако беше разделена само на две части – архивни фондове и публикации. Има резюме и съдържание на английски – но не и съдържание на български.

Книгата на Кайчев е посветена на създаването на модерната хърватска нация, като най-съществено внимание е отделено на генезиса на илиризма. Това е важна тема, по която са публикувани много изследвания. В нея Кайчев успява да намери своя ниша, вглеждайки се в по-широк от обичайния хронологически отрязък (той проучва развитието на въпроса не само през първата половина на 19, но и през целия 18 век). Авторът разкрива и слабо изучените, но

неподозирано значими „илирийски“ представи за българите, подценяваното досега, както той се изразява, източно измерение на илиризма, насочено към „Турска Илирия“, както и противоречивата рецепция на хърватската идея за южнославянско единство от страна на сърбите.

При създаването на текста си авторът отчита различни съвременни теоретични виждания за нацията, творчески използвайки многото изследвания на хърватското национално възраждане. Наред с това Кайчев черпи много информация и от непубликувани хърватски извори. Много основателно той изтъква, че неговите изследователски резултати ще повлияят върху хода на българския дебат за легитимността на термина „национално възраждане“, който, както е известно се оспорва от някои постмодернисти. Кайчев изтъква, че за разлика от България, където някои ентузиастични издигнаха лозунга „Няма Възраждане, има Танзимат“, в хърватската историография терминът „Хърватско национално възраждане“ се радва на широко и позитивно присъствие.

Като цяло монографията на Кайчев заслужава отлична оценка. Тя третира важна и актуална за Балканите и България тема и е изпълнена на високо професионално равнище.

Статиите на Кайчев са публикувани на няколко езика – български, английски, руски, хърватски. Някои от тях носят характер на допълнения или подготовка към вече представената монография. Други са посветени на историографията на Първата балканска и на Първата световна война, както и на Илинденско-Преображенското въстание. Трети третират аспекти (най-вече произтичащи от положението след Втората световна война) на Македонския въпрос. Тема, която трайно интересува Кайчев, са и учебниците по история, както и нациообразуващите процеси. И тези текстове според мен заслужават висока оценка – те запълват бели полета, третират актуални въпроси и се отличават с информираност, премереност и съвременен терминологичен апарат.

В настоящото становище специално бих отбелязал и полемичния текст за Батак, публикуван през 2006 във в. *"Култура"*. Той е написан осведомено и коректно, като по един напълно академичен начин оборва твърденията, че българското общество било осъзнало значимостта на Баташкото клане 1876 благодарение на (неособено известната и тогава и сега) едноименна картина на полския художник Антони Пйотровски. За съжаление, взелата повод от въпроса медийна война от 2007 се разви по съвсем друг начин, а не по тона, който се опита да зададе Кайчев. Вместо спорът да се остави на специалистите, той се изроди в неконтролирано изливане на негативизъм, което според мен сериозно навреди на свободата на словото и на разбирането, че истината и професионализмът са ценности, които могат да имат важно значение за едно цивилизовано общество, уж издигащо знанието в култ. Очевидно, българите като цяло, а и историческата колегия, имаме сериозна нужда от просветени примери за това как трябва да се водят дискусии по парливи проблеми от миналото. Прочее, тази статия на Кайчев и сама по себе си, и заради контраста с медийната самоцелност и ожесточение, заслужава висока оценка.

Заключение: Смятам, че Наум Кайчев притежава всички научни качества и постижения, необходими за заемане на длъжността *„доцент по история и археология (нова и съвременна балканска история)“* в СУ *„Св. Климент Охридски“* и препоръчвам безусловно неговото избиране на тази длъжност.

11 юни 2015, София

Подпис: